

היתר אכילת בשר חולין בארץ ישראל

הרב אליהו בלום

ראש כולל לשעבר בקליבלנד (תשנ"ח-תש"ס)

כיום רב בית כנסת המרכזי נו"ש חיפה, אב"ד לדיני ממונות "ארץ חמדה", חיפה

פרשת אחרי מות עוסקת בעניינים מגוונים. ביניהם חובת שחיטת בשר האכילה כקרבן בפתח אהל מועד. שיטת רבי ישמעאל בגמרא במסכת חולין [טז ע"ב] שלא הותר לבני ישראל במדבר לאכול בשר חולין. לכן, כשרצה אדם או משפחה לאכול בשר, הם הביאו זאת כקרבן אל פתח אהל מועד, שחטו זאת כקרבן שלמים ואכלו אותו. וכך אומרת התורה (ויקרא יז): "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אֶהְרֹן וְאֶל בְּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר. אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ כֶּשֶׂב אוֹ עֵז בַּמִּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמִּחֲנֶה. וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ לַהֲקָרִיב קֶרְבָּן לַה' לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה' דָּם יִחְשָׁב לְאִישׁ הַהוּא דָּם יִשְׁפֹךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ. לִמְעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹכְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׁדָה וְהֵבִיאוּ לַה' אֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵל הַפֶּה וְנִזְכְּחוּ וְנִזְכְּחֵי שְׁלָמִים לַה' אוֹתָם..."

משמעותם של דברים היא שבעצם בני ישראל היו אוכלים את כל מאכלם במדבר כאוכלים משולחן גבוה-משולחנו של מקום [1]. מפתיע לכאורה שכשבני ישראל נכנסו לארץ, השתנתה הדרישה האלוקית והותר להם בשר תאווה. וכך אומרת התורה בספר דברים

פרק יב, כ-כא:

כִּי יִרְחִיב ה' אֶלְתֶּיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ וְאָמַרְתָּ אֲכָלָה בָּשָׂר כִּי תֵאָנֶה נִפְשֶׁךָ לְאָכֹל בָּשָׂר בְּכָל אֹת נִפְשֶׁךָ תֹאכַל בָּשָׂר: כִּי יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְסֹר ה' אֶלְתֶּיךָ לְשׁוֹם שְׁמוֹ שֶׁם וְנִבְחַתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאֲנֶךָ אֲשֶׁר נָתַן ה' לְךָ כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָךְ וְאָכַלְתָּ בִּשְׂעֶיךָ בְּכָל אֹת

ומסביר שם רש"י: "בכל אות נפשך וגו' - אבל במדבר נאסר להם בשר חולין, אלא אם כן מקדישה ומקריבה שלמים" אם נשאל את עצמנו מה השתנה בכניסתם של עם ישראל לארץ? תשובה אחת ע"פ פשט המקראות שהקושי הטכני "כי ירחק ממך המקום" הוא סיבת השינוי. אלא שעל תשובה זו אפשר לשאול - והרי הקרובים לבית המקדש, אנשי ירושלים, יכולים לקיים ציווי זה, ומדוע אף הם יכולים לאכול בשר חולין? [2] לכן, יש לבאר ריחוק זה, המוזכר בתורה כתיאור מציאות בה הקושי הטכני מבטא עניין מהותי יותר שניתן לבארו באחת משתי דרכים:

1. במדבר המציאות היתה רוחנית אידיאלית והקירבה למשכן ה' היתה גדולה. כשנכנסו לארץ עברו לחיות חיים טבעיים ונורמליים ובמציאות כזו מתחייב ריחוק מסויים ממקור הקדושה. זה טיבעם של חיים רגילים וטבעיים, וזה המחיר. הירידה ברמה הרוחנית, תפוצה ע"י קיום האידיאה של חיים שלמים של עם היושב בארצו. [3]
2. בארץ ישראל, אף שאוכלים בשר חולין, ההוויה הכוללת יוצרת חיים מלאים של קדושה. כלומר, במדבר ההבחנה בין קדש לחול היתה אך ורק בחינה של הבדלה, ולכן, לדעת רבי ישמעאל, נאסר להם בשר תאווה. אך בארץ ישראל, המציאות של הקדש יכולה לקדש גם את מכלול החיים ולכן, ניתן לאכול בשר חולין - בשר תאווה, ועדיין לחיות בקירבה לקב"ה ובקדושה אידיאלית.

ברצוני לברך את כל השליחים היקרים, שליחי תורה מצינו, שיצליחו להעביר את הטעם המיוחד של החיים בארץ ישראל לאחינו שבגולה, ולחבר אותם להבנה שבארץ ישראל גם החול מתקדש.

בברכת שבת שלום ופסח כשר ושמה

[1] ויעויין בדברי הרמב"ן עה"ת ויקרא יז, ב.

[2] שאלה זו עולה מתוך דברי המפרשים ויעויין הרמב"ן עה"ת דברים יב, כ.

[3] כך מסביר הזהר את חטאם של המרגלים, שחששו מהשינוי מהמציאות הרוחנית ומציאות הגשמית של ארץ ישראל ופחדו משינוי מעמדם החברתי בעקבות שינוי זה. [זהר במדבר, קנח, א]. רבי חיים מוולוז'ין בספרו נפש החיים [שער א, ח-ט] אכן קובע שבקירבה הרוחנית של בני ישראל לקב"ה במדבר היתה גבוהה יותר וזאת על בסיס הגמרא בב"ב צט בעניין הכרובים "ופניהם איש אל אחיו- כאן שעושיין רצונו של מקום" ופסוק זה נכתב על המשכן במדבר.